

Briuselis, 2021 01 18
COM(2021) 9 final

KOMISIJOS ATASKAITA TARYBAI IR EUROPOS PARLAMENTUI

**Trečioji ES muitinės rizikos valdymo strategijos ir veiksmų plano įgyvendinimo
pažangos ataskaita**

{SWD(2021) 2 final}

1. ĮVADAS

Muitinės tvarko didelį ir nuolat didėjančią prekių kiekį. Jos turi sudaryti palankesnes sąlygas didinti teisėtos prekybos apimtis ir kartu nuolat kovoja su sukčiavimu ir neteisėtą ar nesaugių prekių kontrabanda. Tuo pačiu metu poveikį muitinės darbui daro tokie didžiuliai iššūkiai kaip dabartinė visuomenės sveikatos krizė, Jungtinės Karalystės pasitraukimo iš ES bendrosios rinkos ir muitų sąjungos pasekmės ir skaitmeninimo bei elektroninės prekybos didėjimas.

Rizikos valdymas muitinėms suteikia galimybę geriau nustatyti rizikingas siuntas ir į jas orientuoti savo veiksmus. Jis taip pat suteikia galimybę sumažinti šią riziką geriausiu tiekimo grandinės momentu, kad būtų užtikrintas ES gyventojų saugumas ir sauga ir ES bei jos valstybių narių finansinių interesų apsauga. Be to, valdant riziką galima optimizuoti muitinės išteklių naudojimą.

2014 m. Komisija priėmė ES muitinės rizikos valdymo strategiją ir veiksmų planą¹. Strategija taikoma 2014–2020 m. laikotarpiui, joje įvardijami septyni svarbiausi tikslai, kurie grindžiami bendru tikslu – pasiekti, kad rizikos valdymo metodas būtų aukštos kokybės ir daugialypis. Veiksmų plane pateikiamos kiekvienam tikslui pasiekti reikalingos konkrečios priemonės. Atsižvelgdama į Tarybos prašymą, 2016 m. liepos mėn. Komisija pateikė pirmąją strategijos ir veiksmų plano įgyvendinimo pažangos ataskaitą², o 2018 m. liepos mėn. – antrąją pažangos ataskaitą³.

2019 m. sausio mėn. išvadose dėl antrosios pažangos ataskaitos Taryba palankiai įvertino pažangą, padarytą įgyvendinant strategiją, be kita ko, stiprinant visų susijusių subjektų bendradarbiavimą, pradedant naujas iniciatyvas, visų pirma priėmus Komisijos sprendimą dėl finansinės rizikos kriterijų, ir muitinių administracijų dalyvavimą su saugumu susijusioje veikloje. Ji taip pat pabrėžė, kad rizikos valdymas yra nuolatinis procesas, neapsiribojantis konkrečiais veiksmais, kurių pradžios ir pabaigos datos yra aiškiai apibrėžtos, ir kad muitinės turi toliau diegti inovacijas ir būti pasirengusios reaguoti į naujas ar kylančias grėsmes. 2019 m. sausio mėn. išvadose Taryba paprašė Komisijos per dvejus metus pateikti trečiąją galutinę dabartinės 2019–2020 m. laikotarpio strategijos įgyvendinimo pažangos ataskaitą.

Komisija, atsiliepdamą į Tarybos prašymą, pateikia šią trečiąją pažangos ataskaitą. Kaip ir ankstesnėse ataskaitose, šioje ataskaitoje pateikiamas bendras kokybinis strategijos įgyvendinimo vertinimas, išdėstant nuo antrosios ataskaitos paskelbimo įgyvendinant kiekvieną iš septynių pagrindinių tikslų padarytą pažangą. Joje, atsižvelgiant į konkretų tikslą, akcentuojama didžiausia pažanga ir problemos, su kuriomis buvo susidurta, o

¹ COM(2014) 527 *final*.

² Pirmoji ES muitinės rizikos valdymo strategijos ir veiksmų plano įgyvendinimo pažangos ataskaita. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0476&from=LT> (2015–2016 m.).

³ Antroji ES muitinės rizikos valdymo strategijos ir veiksmų plano įgyvendinimo pažangos ataskaita. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0549&from=lt> (2017–2018 m.).

kartu pateikiamame Komisijos tarnybų darbiniame dokumente pateikiama išsamesnė analizė.

2. PAŽANGOS ATASKAITA

2.1. 1 tikslas – gerinti duomenų kokybę ir jų sisteminimo tvarką

Tikslas – sukurti išsamią teisinę sistemą, kurioje būtų nustatyti reikalavimai dėl daugkartinio duomenų sisteminimo, skirto saugumo rizikos analizei, kai bendrosios deklaracijos įvesties duomenys bus teikiami keliais lygmenimis, ir dėl duomenų kokybės gerinimo, – buvo pasiektas, nors dar reikia jį visapusiškai įgyvendinti.

Teisinė sistema

Teisinę sistemą sudaro Sąjungos muitinės kodeksas ir išsamios taisyklės, nustatytos deleguotuosiuose ir įgyvendinimo aktuose. Kodeksas įsigaliojo 2016 m. gegužės 1 d. 2020 m. Sąjungos muitinės kodekso įgyvendinimo ir deleguotieji aktai buvo toliau atnaujinami, kad būtų įtrauktos taisyklės dėl išankstinės informacijos ir saugumo bei saugos rizikos analizės.

Sąjungos muitinės kodekso vertinimas

Neseniai Komisija pradėjo Sąjungos muitinės kodekso vertinimą, kuris turi būti užbaigtas iki 2021 m. pabaigos. Juo siekiama nustatyti, ar teisės aktai ir veikiančios elektroninės sistemos iki tos datos tebėra tinkami siekiant užtikrinti modernizuotus, racionalizuotus ir paprastesnius procesus ir taip padėti reikalavimų besilaikantiems verslo subjektams ir muitinėms.

Vertinimo rezultatai ateityje padės priimti sprendimus, ar Kodeksas ir jo įgyvendinimo bei deleguotieji aktai turėtų būti persvarstyti. Atliekant vertinimą visų pirma bus atsižvelgiama į tai, ar Sąjungos muitinės kodeksas yra pakankamai lankstus, kad būtų galima valdyti muitinės formalumus per krizes, pavyzdžiui, dabartinę pandemiją, ir atsižvelgiant į naujus verslo modelius, pavyzdžiui, e. prekybą.

Tinkamų IT sprendimų kūrimas ir įgyvendinimas

Visapusiškas Sąjungos muitinės kodekso įgyvendinimas priklauso nuo 17 elektroninių sistemų.

Nors šioje srityje padaryta apčiuopiama pažanga, o aštuonios sistemos jau įdiegtos ir šiuo metu veikia, devynios vis dar kuriamos. Tai atitinka Sąjungos muitinės kodekso darbo programoje nurodytus planus. Išsamesnė informacija pateikiama kitame skyriuje.

2.2. 2 tikslas – užtikrinti tiekimo grandinės duomenų prieinamumą ir muitinių dalijimąsi su rizika susijusia informacija ir tikrinimo rezultatais

Bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis ir verslo subjektais, Komisija toliau plėtoja įvairias IT sistemas, kuriomis grindžiamas visapusiškas Kodekso įgyvendinimas. Nuo paskutinės pažangos ataskaitos buvo pasiekti svarbūs planuojamų IT sistemų kūrimo ir diegimo etapai, taip pat informacijos teikimo arba keitimosi ja taisyklės. Sukūrus visas IT sistemas, bus toliau modernizuojami ir derinami importo, eksporto ir tranzito procesai bei įvedamos naujos koncepcijos, pvz., centralizuotas muitinis įforminimas.

Naujoji importo kontrolės sistema (ICS2)

Į ES įvežamų prekių atžvilgiu toliau sėkmingai vykdoma išankstinės informacijos apie krovinius sistemos (ICS) reforma. Sistema siekiama informuoti muitines apie prekių atvežimą gerokai prieš faktinį jų vežimą. ICS2 kūrimas vyksta, o pirmasis pristatymas turėtų būti atliktas 2021 m. pavasarį. Visa sistema bus pateikta trimis versijomis, kaip išsamiai išdėstyta kartu pateikiamame Komisijos tarnybų darbiname dokumente. Tikimasi, kad sistema pradės visapusiškai veikti 2024 m. spalio mėn. ir labai pagerins saugos ir saugumo rizikos analizę.

Kiti projektai ir sistemos

Sistemoje „Surveillance 3“ (SURV3) renkama muitinės deklaracijose pateikta informacija, ji saugoma duomenų bazėje. SURV3 atnaujina ankstesnę sistemą (SURV2) ir suderina ją su Sąjungos muitinės kodekso reikalavimais. Duomenų bazėje registruojami ir centralizuojami ES prekybos (importo ir eksporto) duomenys, kuriuos nacionalinės muitinės renka iš savo sistemų ir kasdien perduoda Komisijai. Duomenų analizės platforma pradėta naudoti 2020 m. kovo mėn., įdiegus prekybos srautų ataskaitų rinkinį. Tinkamu laiku bus pridėta daugiau funkcijų, kad Komisija galėtų geriau naudotis stebėsenos duomenimis.

Muitų sąjungos veiklos rezultatai (CUP) naudojami kaip valdymo ir (arba) orientavimo priemonė, skirta įrodymais grindžiamai politikai formuoti ir strateginiams sprendimams priimti, taip pat veiklos rezultatams vertinti ir tendencijoms stebėti. Muitų sąjungos darbo grupė palaipsniui kuria pagrindinius veiklos rezultatų rodiklius, kuriais siekiama įvertinti, kaip valstybės narės vykdo muitinį tikrinimą, atkreipti dėmesį į muitinių poveikį surenkant pajamas į ES biudžetą, užtikrinti ES piliečių saugą ir saugumą, apsaugoti vidaus rinką, ir pabrėžti muitinių administracijų indėlį siekiant augimo, konkurencingumo ir inovacijų tikslų pagal strategijos „Europa 2020“ darbotvarkę svarbą.

Bendra keitimosi informacija aplinka (BKIA) skatina įvairias susijusias institucijas keistis atitinkama jūrų srities informacija. Diegiant šią sistemą padaryta nemaža pažanga – pradėtas pereinamasis etapas (2019–2021 m.), kurį valdo ir kuriam vadovauja Europos jūrų saugumo agentūra (EMSA), glaudžiai bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis.

Komisijos vadovaujamas **Skaitmeninio transporto ir logistikos forumas (DTLF)** suburia transporto ir logistikos ekspertus ir suinteresuotąsias šalis iš privačiojo ir viešojo sektorių, kad būtų parengta bendra skaitmeninio transporto ir logistikos vizija ir veiksmų planas. 2020 m. balandžio mėn. Taryba priėmė naujas taisykles, kuriomis remiantis krovinių vežimo įmonėms bus lengviau skaitmenine forma teikti informaciją valdžios institucijoms. Dėl didesnio krovinių vežimo ir logistikos informacijos skaitmeninimo verslo subjektai sutaupys daug lėšų, o transporto sektorius taps veiksmingesnis ir tvaresnis.

Prekybos kontrolės ir ekspertizų sistema (TRACES) yra Europos Komisijos daugiakalbė internetinė visų sanitarinių ir fitosanitarinių reikalavimų, taikomų ES vidaus prekybai gyvūnais, sperma ir embrionais, maistu, pašarais ir augalais, valdymo priemonė. Jos pagrindinis tikslas – laikantis Europos skaitmeninės darbotvarkės suskaitmeninti visą sertifikavimo procesą⁴. Komisija pradėjo naują projektą – pagal Reglamentą (EB) Nr. 1005/2008⁵, nustatantį Bendrijos sistemą, kuria siekiama užkirsti kelią neteisėtai, nedeklaruojamai ir neregamentuojamai žvejybai, atgrasyti nuo jos ir ją panaikinti, sukurti elektroninio sugautų žuvų kiekio sertifikatų pateikimo ir tvarkymo IT sistemą. Ši nauja sistema padės valstybių narių valdžios institucijoms atlikti tikrinimo ir rizikos valdymo užduotis, susijusias su žuvininkystės produktų importu į ES.

ES muitinės vieno langelio aplinkos iniciatyva siekiama palengvinti automatinį patvirtinamųjų dokumentų, pateiktų kartu su muitinės deklaracija atliekant muitinį įforminimą, tikrinimą. Tai bus priemonė, skirta muitinės ir kompetentingų institucijų partnerių pasienio kontrolės koordinavimui remti ir ekonominės veiklos vykdytojams teikti grįžtamąją informaciją apie tikrinimus. Vieno langelio sistema susieja nacionalines muitinės sistemas ir ES e. licencijų išdavimo sprendimus, pavyzdžiui, TRACES arba dvejopo naudojimo prekių eksporto sistemą.

2.3. 3 tikslas – prireikus įgyvendinti kontrolės ir rizikos mažinimo priemonės (vertinti iš anksto, prireikus kontroliuoti)

Trečiasis tikslas (vertinti iš anksto, prireikus kontroliuoti) yra esminis strategijos elementas, t. y. visi kiti tikslai galiausiai turėtų padėti muitinėms geriau parinkti savo tikrinimų laiką ir vietą. Siekiant trečiojo tikslo padaryta didelė pažanga, visų pirma prioritetinės tikrinimo srities (PCA), finansinės rizikos ir produktų atitikties bei saugos srityse. Komisija taip pat toliau plėtoja ir plečia patikimumo patikrų naudojimą.

Prioritetinė tikrinimo sritis (PCA)

Prioritetinė tikrinimo sritis yra pagrindinis muitinės rizikos valdymo sistemos (CRMF) mechanizmas, leidžiantis ES nustatyti konkrečias sritis, kurios turi būti laikomos muitinio tikrinimo prioritetu. Jau nuo 2007 m. ES muitinės veiksams daugumoje

⁴ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/>

⁵ OL L 286, 2008 10 29, p. 1.

pagrindinių rizikos sričių koordinuoti buvo naudojama prioritetinių tikrinimo sričių priemonė, kuri davė veiklos rezultatų ir suteikė strateginės patirties. Krizės metu prioritetai turi keistis, todėl prioritetinės tikrinimo sritys pakeičiamos bendrais veiksmais, kuriais daugiausia dėmesio skiriama konkrečiai krizei. Taip buvo COVID-19 atveju 2020 m.

Finansinės rizikos kriterijai (FRC)

Komisijos atliekami tradicinių nuosavų išteklių (TNI) patikrinimai ir ankstesnis darbas, susijęs su ES veiksmais, kuriais siekiama sumažinti muitų nepriemoką, parodė, kad muitinio tikrinimo vykdymas, siekiant sumažinti per mažos importo vertės riziką visoje muitų sąjungoje, yra nepakankamai suderintas.

2018 m. gegužės mėn. Komisija priėmė svarbų įgyvendinimo sprendimą, kuriuo nustatomos vienodo muitinio tikrinimo taikymo priemonės nustatant bendrus finansinės rizikos kriterijus ir standartus (FRC)⁶.

Finansinės rizikos kriterijai ir standartai – tai taisyklių rinkinys, kuriuo naudojantis valstybių narių muitinio įforminimo sistemose galima sistemingai nustatyti (arba elektroniniu būdu įspėjamaisiais ženklais pažymėti) sandorius, kurie gali kelti finansinę riziką ir todėl dėl jų reikia imtis tolesnių tikrinimo ir (arba) kontrolės veiksmų. Finansinės rizikos kriterijai ir standartai apima daugumą žinomos finansinės rizikos rūšių ir padeda taikyti nuoseklesnę požiūrį į muitinius tikrinimus.

Finansinės rizikos kriterijų ir standartų sprendimas, prieinamas tik valstybių narių muitinės rizikos valdymo ekspertams, sudaro sąlygas valstybėms narėms adekvačiai įvertinti finansinę riziką prie išorės sienų, neužkraunant nepagrįstos naštos teisėtai prekybai. Naudojantis šia priemone taip pat nustatomas tinkamiausias tikrinimo laikas ir vieta, priklausomai nuo rizikos apimtys ir pobūdžio bei duomenų ir dokumentų prieinamumo.

Gaminių sauga ir reikalavimų laikymasis

2019 m. Europos Parlamentas ir Taryba priėmė Reglamentą (ES) 2019/1020 dėl rinkos priežiūros ir ne maisto produktų atitikties ES teisės aktams⁷. Šiuo nauju teisės aktu sustiprinama į ES įvežamų prekių tikrinimo teisinė sistema. Juo taip pat bus gerokai padidintas muitinių ir rinkos priežiūros institucijų bendradarbiavimas, siekiant veiksmingesnio importuojamų prekių tikrinimo. Naujasis reglamentas bus visapusiškai taikomas nuo 2021 m. liepos 16 d. Vyksta pasirengimas veiksmingam jo įgyvendinimui.

Patikimumo patikros

⁶ C(2018) 3293 *final*.

⁷ 2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/1020 dėl rinkos priežiūros ir gaminių atitikties, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva 2004/42/EB ir reglamentai (EB) Nr. 765/2008 ir (ES) Nr. 305/2011. OL L 169, 2019 6 25, p. 1–44.

Patikimumo patikros (CC) per TARIC sistemą valstybių narių nacionalinėse sistemose buvo pradėtos taikyti 2013 m. ir nuolat plėtojamos bei plečiamos. Tai automatinės patikros, įvedamos importo muitinio įforminimo etape, kuriomis įvertinamas deklaruojamų verčių pagrįstumas. Patikimumo patikromis patikrinama muitinės deklaracijos įrašų atitiktis konkrečioms parametrų ir, jei nesilaikoma reikalavimų, įrašai užblokuojami arba pažymimi įspėjamaisiais ženklais, sukuriant įspėjimą, kad muitinė galėtų patikrinti deklaraciją.

2.4. 4 tikslas – didinti pajėgumus, kad būtų užtikrintas veiksmingas bendros rizikos valdymo schemos įgyvendinimas ir geriau reaguojama į naują nustatytą riziką

Muitinės rizikos valdymo schemos (CRMF) įgyvendinimas

Valstybių narių muitinės administracijos pirmenybę teikė Muitinės rizikos valdymo schemos įgyvendinimo gerinimui ir ėmėsi tam tikrų veiksmų šioje srityje. Taip buvo sustiprintas valstybių narių bendradarbiavimas ir dalijimasis informacija apie riziką, be kita ko, per Muitinės rizikos valdymo sistemą (CRMS), ir pagerintas finansinės rizikos valdymas. Kelios valstybės narės taip pat pranešė, kad dėl naujų ar patobulintų IT sistemų ir darbuotojų įdarbinimo ar mokymo pagerėjo rizikos analizė.

Tačiau daugelis valstybių narių taip pat pranešė apie kliūtis, dėl kurių jos negalėjo įgyvendinti visų pageidaujamų veiksmų arba toliau daryti pažangą. Didžiausios problemos yra nepakankama IT infrastruktūra, finansiniai suvaržymai, žmogiškųjų išteklių ir duomenų trūkumas.

Muitinės rizikos valdymo sistema (CRMS)

Muitinės rizikos valdymo sistema yra bendra duomenų bazė, kurioje siunčiamos ir saugomos formos ir pranešimai. Valstybės narės gali su ja susipažinti, kad nustatytų, kokią informaciją reikia įtraukti į nacionalinę rizikos analizės sistemą arba pranešti viena kitai.

Nuo 2005 m. Muitinės rizikos valdymo sistema buvo reguliariai atnaujinama siekiant įtraukti naujas funkcijas ir pagerinti patogumą vartotojui. 2016 m., remiantis valstybių narių ir sistemos naudotojų patirtimi, nuspręsta atlikti visapusišką peržiūrą (CRMS2). Pirmasis etapas (CRMS 2 reikalavimų analizė) jau baigtas ir vyksta kūrimo etapas. Po to prasidės testavimo etapas, o vėliau numatoma, kad CRMS2 pradės veikti 2021 m. ketvirtąjį ketvirtį.

2020 m. vasario 4 d. CRMS / krizių valdymo sistemoje paskelbtas konkretus įspėjimas dėl COVID-19 krizės, kad valstybės narės galėtų dalytis informacija ir gairėmis dėl muitinių tikrinimų rizikos, susijusios su COVID-19, prioritetų nustatymo. Nuo to laiko buvo išduota daugiau kaip 400 informacijos apie riziką formų (RIF) apie pavojingus ir reikalavimų neatitinkančius medicinos reikmenis, medicinos prietaisus ir asmenines apsaugos priemones.

Teminės darbo grupės

Daugelis ES lygmens darbo grupių, kurias sudaro Europos Komisijos ir valstybių narių atstovai, nagrinėja pagrindinius muitinio tikrinimo ir rizikos valdymo pajėgumų tobulinimo klausimus.

Beveik visos valstybės narės dalyvauja vienoje ar keliuose kontaktinėse ar ekspertų grupėse, įsteigtose pagal programą „Muitinė“, siekiant stiprinti bendradarbiavimą vietoje ir muitinių administracijų veiklos koordinavimą prie ES išorės sienų. Tokios grupės apima Europos pasienio ryšių grupę (LFCG) ir kelias uostų ir oro uostų kontaktines grupes (RALFH, ODYSSUD ir ICARUS). Kelios valstybės narės taip pat dalyvauja Rytų ir Pietryčių sausumos sienos muitinių ekspertų grupėje (CELBET), kurios tikslas – stiprinti ir gerinti operatyvinį bendradarbiavimą prie šios ES sienos.

2.5. 5 tikslas – skatinti žinybų bendradarbiavimą ir muitinių ir kitų valdžios institucijų dalijimąsi informacija valstybių narių ir ES lygmeniu

Strategijoje pabrėžiama, kad muitinių ir kitų kompetentingų institucijų tarpžinybinis bendradarbiavimas ir keitimasis informacija valstybių narių ir ES lygmeniu yra svarbi priemonė siekiant užtikrinti veiksmingesnį rizikos valdymą ir pagerinti saugą ir tiekimo grandinės saugumą.

Bendradarbiavimo ir keitimosi informacija su kitomis institucijomis gerinimas yra svarbus daugumos valstybių narių prioritetas. Nors padaryta tolesnė pažanga sudarant tarpžinybinius susitarimus ir susitarimo memorandumus, dauguma valstybių narių pranešė, kad informacijos apie riziką integravimo arba sustiprintos rizikos valdymo praktikos gerinimas buvo ribotas dėl teisinių apribojimų, susijusių su nepakankamai suderintais duomenų privatumo ir pagrindinių teisių apsaugos reikalavimais ir kitais veiksniais. Manoma, kad įvairios tarpžinybinio bendradarbiavimo teisinės sistemos trukdo koordinuoti veiksmus ir nustatyti bendrus prioritetus.

Už muitinės reikalus atsakingas Komisijos padalinys aktyviai dalyvauja saugumo sąjungos veikloje, o Muitinių bendradarbiavimo darbo grupė nagrinėja keletą svarbių prioritetinių sričių.

Sauga

2019 m. gruodžio mėn. įsigaliojo Oficialios kontrolės reglamentas (ES) 2017/625⁸, kuriuo nustatomas integruotas požiūris į maisto produktų, pašarų ir gyvulių importo kontrolę. Be to, Komisijos pasiūlymas dėl ES muitinės vieno langelio aplinkos suteiks galimybę valdžios įstaigoms bendrai tvarkyti informaciją, ją dalytis ir keistis, taip pat geriau įvertinti riziką.

Intelektinės nuosavybės teisės

2020 m. lapkričio mėn. Komisija priėmė Intelektinės nuosavybės veiksmų planą⁹, kuriuo, be kita ko, siekiama gerinti intelektinės nuosavybės teisių vykdymo užtikrinimą, visų

⁸ OL L 95, 2017 4 7, p. 1.

⁹ COM(2020) 760.

pirma stiprinant teisėsaugos institucijų gebėjimus, padedant valstybių narių muitinėms gerinti rizikos valdymą ir kovos su sukčiavimu veiksmus¹⁰ ir sukuriant ES kovos su klastojimu priemonių rinkinį. Priemonių rinkiniu siekiama i) paaiškinti visų susijusių subjektų (teisių turėtojų, tiekėjų, įvairių tarpininkų grupių¹¹ ir valdžios institucijų, įskaitant muitines) vaidmenis ir atsakomybę ir ii) nustatyti būdus, kaip sustiprinti jų tarpusavio bendradarbiavimą, visų pirma dalijantis atitinkamais duomenimis apie prekes ir verslo subjektus.

Bendradarbiavimo su teisėsaugos institucijomis gerinimas

Didžioji valstybių narių dauguma vykdo arba jau užbaigė veiksmus, kuriais siekiama pagerinti bendradarbiavimą su teisėsaugos institucijomis. Tai apima dalyvavimą projektuose ir bendrose operacijose su Europolu ir nacionalinėmis teisėsaugos agentūromis, bendradarbiavimo susitarimus ir dalijimąsi informacija, taip pat bendradarbiavimą rengiantis įgyvendinti ICS2.

Tačiau kai kurios valstybės narės nurodė sunkumus, pavyzdžiui, teisinius sunkumus, nepakankamus žmogiškuosius ir finansinius išteklius ir IT priemonių trūkumą, dėl kurių jos negalėjo įgyvendinti norimų veiksmų ar padaryti didesnės pažangos bendradarbiaudamos su kitomis institucijomis valstybių narių ir ES lygmeniu.

Europos saugumo darbotvarkė

ES muitinių funkcija – valdyti prekių judėjimo per ES sienas srautus – yra labai svarbi apsaugant ES bei jos piliečius ir tarptautines tiekimo grandines nuo nusikalstamos veiklos ir teroristų išpuolių. Įgyvendindama ES muitinės rizikos valdymo strategiją ir veiksmų planą, Komisija prisideda prie Europos saugumo darbotvarkės įgyvendinimo. 2020 m. liepos 27 d. priimtoje naujoje 2020–2025 m. ES saugumo sąjungos strategijoje¹² nurodoma saugios išorės sienos svarba ir esminis muitinių vaidmuo kovojant su tarpvalstybiniu nusikalstamumu ir terorizmu. Joje taip pat daroma nuoroda į 2020 m. rugsėjo 28 d. priimtą veiksmų planą „Muitų sąjunga pakeliama į kitą lygmenį“¹³, kuriame paskelbti rizikos valdymo stiprinimo ir vidaus saugumo didinimo veiksmai, be kita ko, įvertinant galimybę susieti atitinkamas saugumo rizikos analizės informacines sistemas.

Muitinių bendradarbiavimo darbo grupės veiksmų planas (CCWP)

Ir toliau buvo skiriamas dėmesys intelektinės nuosavybės teisių pažeidimams pagal Muitinių bendradarbiavimo darbo grupės 9-ąjį veiksmų planą (2018–2019 m.). Tikimasi, kad veikla šioje srityje bus tęsiama pagal kitą veiksmų planą.

¹⁰ COM(2020) 581 *final*.

¹¹ Pvz., interneto platformų, socialinės žiniasklaidos, reklamos pramonės, mokėjimo paslaugų, domenų vardų registruotojų ir (arba) registru, transporto ir logistikos bendrovių.

¹² COM(2020) 605 *final*.

¹³ COM(2020) 581 *final*.

Panašiai parengti Muitinių bendradarbiavimo darbo grupės kovos su nusikaltimais aplinkai veiksmai. Siekiant skatinti aplinkos tvarumą, į 10-ąją 2020–2021 m. veiksmų planą įtraukti veiksmai, skirti tarpvalstybiniam pavojingų ir kitokių atliekų judėjimui, neteisėtai prekybai ozono sluoksnį ardančiomis medžiagomis ir prekybos apribojimams.

Muitinės taip pat įtrauktos į Sunkių formų ir organizuoto nusikalstamumo grėsmių vertinimo (SOCTA) ataskaitų teikimo mechanizmą – Muitinių bendradarbiavimo darbo grupė ėmėsi veiksmų „Geresnė muitinių integracija į ES SOCTA“. Į 10-ąją Muitinių bendradarbiavimo darbo grupės veiksmų planą įtraukti konkretūs tolesni veiksmai šioje srityje.

Tuo pačiu metu toliau stiprinama 2018–2021 m. ES politikos ciklo / EMPACT ir 10-ojo Muitinių bendradarbiavimo darbo grupės 2020–2021 m. veiksmų plano sąveika, siekiant suderinti ir, kai tinkama, integruoti Muitinių bendradarbiavimo darbo grupės veiksmus pagal ES politikos ciklą.

2.6. 6 tikslas – gerinti bendradarbiavimą su verslininkais

Muitinių ir verslininkų bendradarbiavimas labiausiai pagerėjo sustiprinus įgaliotųjų ekonominės veiklos vykdytojų (AEO) koncepciją. Valstybės narės plačiai pareiškė, kad šios ES programos rezultatai, įskaitant geresnę prieigą prie duomenų ir jų kokybės gerinimą, geresnį informuotumą apie AEO programą ir glaudesnę bendradarbiavimą bei ryšių palaikymą su verslininkais, padėjo vykdyti tikslingesnę kontrolės veiklą ir palengvinti teisėtą prekybą. Nedaugeliui muitinių administracijų kilo didelių sunkumų, dėl kurių jos negalėjo įgyvendinti norimų veiksmų arba daryti didesnę pažangą bendradarbiaudamos su ekonominės veiklos vykdytojais. Keletas problemų iš esmės buvo susijusios su IT sistemomis, žmogiškųjų gebėjimų ir kompetencijos stoka ir teisės aktais, įskaitant Bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą.

ES įgaliotųjų ekonominės veiklos vykdytojų programos stiprinimas

Komisija ir valstybės narės susitarė dėl išsamios strategijos ir metodikos, kuriomis siekiama pagerinti patikimą programos įgyvendinimą, be kita ko, stiprinant ryšius su muitinės rizikos valdymu. Taip pat planuojama toliau gerinti supratimą apie programą pasitelkiant informuotumo didinimo strategijas, kurios turi būti rengiamos kartu su verslo subjektais.

Ši veikla visų pirma apima Komisijos apsilankymus informacijos rinkimo tikslu visose valstybėse narėse, siekiant įvertinti, kaip įgyvendinama įgaliotųjų ekonominės veiklos vykdytojų programa, ir nustatyti geriausią patirtį. Šie apsilankymai prasidėjo 2019 m. liepos mėn., tačiau dėl COVID-19 padėties 2020 m. buvo sustabdyti. Pirmosios išvados apima tam tikrus gerosios patirties pavyzdžius, kuriais galės naudotis visos valstybės narės.

Be to, esama ir tam tikrų Europos Audito Rūmų (ECA) nustatytų trūkumų, visų pirma susijusių su vidaus kontrole, stebėseną, įgaliotųjų ekonominės veiklos vykdytojų ir rizikos valdymo tarnybų bendradarbiavimu, taip pat su specifine skubių kurjerių/pašto

tarnybų padėtimi. Šias temas reikės aptarti, *inter alia*, iš dalies keičiant Įgaliotųjų ekonominės veiklos vykdytojų gaires ir, prireikus, teisės nuostatas.

Tiesioginė verslininkų prieiga eAEO

Komisijos kartu su valstybėmis narėmis sukurtas ES muitinės verslininkų portalo AEO modulis (e. AEO) pradėjo veikti 2019 m. spalio 1 d. (pirmuoju etapu) ir 2019 m. gruodžio 16 d. (antruoju etapu). Jis suteikia vieną prieigą prie AEO ir PTI sistemų. Juo palengvinamas ir paspartinamas keitimasis informacija, informaciniais ir kitais pranešimais, susijusiais su AEO prašymais, leidimais ir jų valdymo procesais, kaip nustatyta Sąjungos muitinės kodekse ir susijusiuose deleguotuosiuose bei įgyvendinimo aktuose. Šio modulio tikslas – suderinti ekonominės veiklos vykdytojų prieigą prie įvairių ES muitinių sistemų. Tikimasi, kad artimiausioje ateityje prie šio portalo prisijungs visos kitos ES muitinių sistemos.

2.7. 7 tikslas – išnaudoti tarptautinio muitinių bendradarbiavimo potencialą

Bendradarbiavimas ir dalijimasis muitinės informacija su trečiosiomis šalimis atlieka svarbų vaidmenį muitų sąjungos ir bendros prekybos politikos srityje.

Komisija atstovauja ES Pasaulio muitinių organizacijoje (PMO), užtikrindama, kad ES principai ir taisyklės būtų įtvirtinti tarptautiniuose standartuose, visų pirma svarbiose muitinės rizikos valdymo srityse, tokiose kaip prekių nomenklatūra ir klasifikavimas, e. prekyba, saugumas ir sauga. Komisija taip pat gana neseniai pradėjo aktyviai dalyvauti peržiūrint Kioto konvenciją ir Rizikos valdymo suvestinę.

Su Kinija vykdomas Pažangaus ir saugaus prekybos kelio projektas (SSTL)

Pastaruoju laikotarpiu veiklos vykdytojų, Pažangaus ir saugaus prekybos kelio projekto uostų ir prekybos kelių skaičius toliau didėjo, o bandomoji programa buvo išplėsta, kad dabartinėmis keitimosi duomenimis sąlygomis apimtų kitas transporto rūšis. Visų pirma padidėjo ES–Kinijos geležinkelių maršrutų skaičius, be to, kelios valstybės narės pradėjo naudoti oro kelius. Prie Pažangaus ir saugaus prekybos kelio projekto taip pat prisijungė dvi e. prekybos platformos, taip palengvindamos didelio kiekio objektų aptarnavimą.

Įgaliotųjų ekonominės veiklos vykdytojų tarpusavio pripažinimas

Komisija toliau įgyvendino galiojančius tarpusavio pripažinimo susitarimus su Kinija, Japonija, JAV, Norvegija ir Šveicarija. Be to, Komisija pradėjo derybas su Kanada dėl tarpusavio pripažinimo susitarimo ir ėmėsi parengiamųjų veiksmų su Singapūru.

Dvišaliai muitinių saugumo susitarimai

Komisija padarė pažangą derėdamasi dėl dvišalių muitinės saugumo susitarimų su Šveicarija ir Norvegija pakeitimų, kad jie būtų suderinti su naujausiais ES teisės pakeitimais. Komisija taip pat intensyviai bendradarbiavo su Šveicarija ir Norvegija dėl jų dalyvavimo ICS2 sistemoje ir dėl visų susijusių teisinių ir veiklos procesų ekonominės veiklos vykdytojams ir susitariančiosioms šalims.

3. STEBĖSENOS SISTEMA

Savo 2019 m. sausio mėn. išvadose Taryba paragino Komisiją, glaudžiai bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis, sukurti veiklos rezultatų ir stebėsenos sistemą, kuri ateityje sudarys sąlygas sistemingiau ir patikimiau stebėti strategijos įgyvendinimą.

Dabartinė strategija įgyvendinama 2014–2020 m., o ši stebėsenos sistema turi apimti ją pakeisiančią sistemą. Nors visa šios būsimos strategijos informacija šiuo metu rengiama, tikėtina, kad ji padės spręsti daugelį dabartinėje strategijoje nustatytų problemų ir imtis tolesnių su jomis susijusių veiksmų. Komisija parengė stebėsenos sistemos projektą (žr. prie šios ataskaitos pridedamą Komisijos tarnybų darbinį dokumentą), tačiau kai kuriuos veiklos aspektus galima apibrėžti tik priėmus naująją strategiją.

IŠVADOS

Šioje ataskaitoje ir pridedamame Komisijos tarnybų darbiname dokumente apžvelgta ES muitinės rizikos valdymo strategijos ir veiksmų plano įgyvendinimo padėtis 2020 m. pabaigoje. Iš pateiktų faktų matyti didelė pažanga, kurią valstybės narės ir Komisija padarė įgyvendindamos strategiją ir veiksmų planą po ankstesnės ataskaitos paskelbimo. Valstybės narės pasinaudojo strategija, kad pagerintų muitinės rizikos valdymą, ir jai priskiria daug teigiamų laimėjimų. Tai, be kita ko, yra didesnis nacionalinių administravimo institucijų informuotumas apie rizikos valdymą ir aktyvesnė parama, kad rizikos valdymas taptų didesniu prioritetu.

Nepaisant šios pažangos, reikia toliau stiprinti procedūras ir įsipareigojimus pagal dabartinę sistemą. Tai, be kita ko, yra: i) siekis geriau panaudoti turimus duomenis, kad būtų galima atlikti daugiau ir geresnės rizikos analizės; ii) veiksmingesnės procedūros, skirtos didėjančio prekių, įvežamų naudojantis e. prekyba, kiekio problemai spręsti; iii) aiškesnės taisyklės; iv) griežtesni atsakomieji valstybių narių vykdomi tikrinimai, kai ES lygmeniu nustatoma rizika ir apie ją pranešama valstybėms narėms; v) sistemingesnis bendradarbiavimas su kitomis valdžios institucijomis ir vi) geresnės įgaliotųjų ekonominės veiklos vykdytojų stebėsenos sistemos. Kartu muitinės turi aktyviai ir novatoriškai reaguoti į naujas problemas, kurios kelia pavojų tradiciniams muitinės rizikos valdymo ir tikrinimo metodams.

Rizikos analizė tebėra esminis muitinio tikrinimo veiksmingumo elementas, leidžiantis muitinėms atlikti tikrinimus tais atvejais, kai didėjant prekybos apimčiai ir tempui reikia dar labiau nei bet kada anksčiau taikyti atrankinius, tikslius metodus.